Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk

Racialisering i film og litteratur?

Kan vi identificere racialiseringer i danske film og dansk litteratur - og analysere dem postkolonialt? Medvirker filmen *Shorta* (2020) til racialisering i samfundet, fordi 'indvandreren', unge nydanskere fremstilles stereotypisk, som repræsentanter for en kultur, der står i modsætning til majoritetskulturen, den hvide mands kultur?

I artiklen "Racistiske repræsentationer? – Et blik på dansk film" fra 2013 undersøger Mehmet Ümit og Henning Bech, hvordan indvandrere bliver fremstillet i danske film fra årtusindskiftet og frem. De identificerer forskellige karakteristiske indvandrerstereotyper, som typisk anvendes som biroller i danske film. Det er de to forskeres pointe, at indvandreren netop ikke altid bare fremstilles som en skurk. Sådanne skurke findes bestemt, men Mehmet Ümit og Henning Bech peger på, at indvandreren i film ofte etablerer en modkultur til den etablerede (hvide) majoritetskultur.

På den måde opfatter Mehmet Ümit og Henning Bech indvandreren som et spejl på den hvide majoritetskultur, og her opregner Mehmet Ümit og Henning Bech fem måder, hvorpå det kan foregå. I det følgende er to af formerne for fremstillinger sammenfattet til en; indvandreren som den ædle vilde. Derudover præsenteres en traditionel kærlighedsopfattelse og et dæmoniseret Underdanmark. Den sidste, som ikke er med her, er indvandrerrollen, som bruges til at vise den hvide majoritets racisme.

Copyright - Jan Aasbjerg Petersen - gymdansk

Indvandreren som den ædle vilde
Majoritetskulturen er blevet så unaturlig og kunstig og har fjernet det hvide menneske langt væk fra sit udgangspunkt i naturen. Indvandreren fremstilles som mere primitiv og derfor tættere på det menneskelige udgangspunkt i naturen, og i kraft af sin hudfarve og sin kulturelle baggrund kan indvandreren så gennemskue og pege på majoritetskulturens

Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk

Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk

problemer. I film kan indvandreren fremstå som det lille barn i kejserens nye klæder, som tør stille sig op og pege på majoritetskulturens problemer.

En anden rolle, hvor indvandreren bliver brugt som et spejl på den hvide majoritetskultur, er, når indvandreren fremstilles som voldelig. Den hvide mand kan ikke udleve sin maskulinitet. Hans muligheder for at handle, som han har lyst til, er hæmmet af en ligestillingskultur, og han kan ikke erobre kvinder uden moralske kvaler, og han kan heller ikke udleve sine følelser gennem kropslig vold. Indvandreren kan derimod give udtryk for sine følelser gennem maskuline handlinger, eksempelvis vold. Indvandreren er en ædel vild, som har en stærkere forbindelse mellem følelse og handling og har derved en stærkere kontakt til sin maskuline natur. I stedet for at opsøge en psykolog og få tæmmet sine indre dæmoner og trang til at hævne sig, så slår indvandreren. Indvandreren hævner sig ud fra et æresbegreb, hvor man ikke vender den anden kind til, men slår igen. Et eksempel er filmen Underverden (2017). Hovedpersonen Zaid er speciallæge, har en gravid, hvid kæreste og bor i en dyr, eksklusiv lejlighed, hvor parret holder parmiddage med rødvin i de store glas. Men da hans lillebror bliver slået ihjel, finder han sin gamle gadedreng frem og hævner drabet. Hans status af overlæge og hans integration i eliten i den hvide majoritetskultur smuldrer, fordi han ikke kan fornægte sit grundlæggende kulturelle urinstinkt.

Mehmet Ümit og Henning Bech peger på, at også en hvid underklasse kan skildres som ædle vilde, der kan sætte deres kvinder på plads, og som handler mere naturbundet og efter dyriske instinkter om overlevelse.

En traditionel kærlighedsopfattelse

I en del danske film møder vi et familiemønster, som majoritetskulturen har gjort op med: Tvangsægteskaber og arrangerede ægteskaber. Mehmet Ümit og Henning Bech peger på, at det et et klassisk tema for litteratur, fx Shakespeares *Romeo og Julie* (1597), men også den danske forfatter Herman Bang med *Foran Alteret*(1880). Indvandreren skildres som bærere af en traditionel kultur, som den hvide majoritetskultur for længst har gjort op med og har forandret til det bedre. Det hvide majoritetsægteskab iscenesættes som baseret på følelser og egen fri vilje. Det er individet, der tager beslutninger om sin livsform og også om sin seksualitet. I modsætning til denne majoritetskultur kan indvandreren fremstilles som det sørgelige offer for tvangsægteskab eller et arrangeret ægteskab, hvor individets ret til selv at vælge er undertrykt.

Dæmoniseringen af Underdanmark

En fjerde stereotyp af indvandreren er indvandreren som en del af det dæmoniserede Underdanmark. Til Underdanmark hører provinsen, socialt udsatte og altså også indvandreren. Det er marginaliserede gruppers problematiske værdier, der bliver skildret. Her hjælper man ikke hinanden, og man har kun kolde relationer til hinanden. Dette Underdanmark tegnes op som en kontrast til et Overdanmark, som netop lægger vægt på

Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk

Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk

værdier som varme, kærlige relationer, og hvor man hjælper hinanden. I nogle film ser man med sympati på dette Underdanmark med en samfundskritisk vinkel, mens andre ser ned på det.

Yderligere refleksioner og udfordring af Mehmet Ümit og Henning Bech

Mehmet Ümit og Henning Bechs formål med deres artikel er at påvise, at der ikke er racisme i dansk film, fordi indvandreren blot bruges som en birolle til at fortælle noget om den hvide majoritetskultur. Men spørgsmålet er, om de forskellige stereotyper i litteratur og film netop ikke er udtryk for en form for racialisering? Indvandreren fremstår netop som en 'kulturel anden', der danner en modsætning til den hvide majoritet i form af hudfarve, ansigtstræk, navn – og måske endda i form af tøj og mad. Stereotyper er karikerede, og Mehmet Ümit og Henning Bechs stereotyper har lighedstræk med Franz Fanons beskrivelse af den hvide majoritets postkoloniale blik på den fremmede. Særligt den ædle vilde har klare referencer til Franz Fanon.

Copyright - Jan Aasbjerg Petersen - gymdansk.dk

Copyright – Jan Aasbjerg Petersen – gymdansk.dk